

ענ"פ (חיפה) 37087-07-24 - פלוני נ' מדינת ישראל

ענ"פ (חיפה) 37087-07-24 - פלוני נ' מדינת ישראל מחוזי חיפה

ענ"פ (חיפה) 37087-07-24

פלוני (קטין)

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

[07.11.2024]

לפני הרכב כבוד השופטים: יחיאל ליפשיץ [אב"ד], גיל קרזבום, אילנית אימבר

פסק דין

(נוסח מותר לפרסום)

כללי

לפנינו ערעור על חומרת העונש שגזר בית משפט השלום לנוער בחיפה (כב' השופטת בן לוי) בת.פ. 24984-06-23 על המערער - קטין יליד 2009, כבן 15 כיום. המערער הודה בעבירת גניבה וכן צירף שלושה כתבי אישום נוספים והם: ת.פ. 27619-01-24 בו הורשע בעבירה של פריצה לבניין שאינו דירה וביצוע גניבה בצוותא, בהתאם לסעיף 407 (ב) לחוק העונשין, תשל"ז 1977 (להלן: חוק העונשין); ת.פ. 55693-09-23 בו הורשע בעבירה של הפרת הוראה חוקית בהתאם לסעיף 287 (א) לחוק העונשין; ות.פ. 31140-07-23 בו הורשע בעבירה של גניבה בהתאם לסעיף 384 לחוק העונשין.

כעולה מעובדות כתב האישום העיקרי, ביום 18.1.2023 המערער עם אחר נכנסו לחנות "סופר פארם" ב(...) וגנבו שני בשמים בשווי כולל של 988 ₪. כתב האישום המצורף הראשון מתייחס לאירוע מיום 27.6.2024 במהלכו המערער ואחר התפרצו לאחר חצות לחנות "מחסני מזון" באופן שהחדירו לום ברזל בין הדלת הצדדית של החנות למשקוף, פתחו את הדלת, נכנסו לחנות וחיטטו בכוונה לגנוב. המערער והאחר פירקו את הקופות, צגי המחשב והכספת והניחו את הרכוש ליד הדלת ממנה פרצו ובעודם מוציאים את הרכוש מחוץ לחנות נצפו על ידי שוטרים ונתפסו במקום. כתב האישום המצורף השני מתייחס לאירוע מיום 2.7.2023 אז הפר המערער הוראת בית המשפט ולפיה היה עליו לשהות בחלופת מעצר ב (...); והתיק המצורף השלישי מתייחס לאירוע מיום 25.5.2023 אז גנב המערער בקבוק בושם בשווי 370 ₪ מחנות "סופר פארם" בקניון (...). יוער, כי בעת ביצוע העבירות דן המערער היה בין הגילאים 13 ו-14 שנים.

גזר הדין של בית המשפט קמא

בית משפט קמא הרשיע את המערער במיוחס לו, ולאחר ששירות המבחן לנוער נמנע ממתן המלצה טיפולית בהעדר שיתוף פעולה ואי הפנמה מצדו בצורך בהליך טיפולי-שיקומי, דן אותו לחודשיים מאסר בפועל וכן למאסר על תנאי. צוין כי "... הדרך היחידה להעביר לנאשם מסר כי יש מחיר להתנהגות עבריינית רק על ידי ענישה ממשית שהוא יחוש על עצמו. למרבה צער הדרך היחידה היא הטלת מאסר בפועל" (עמוד 20 לגזר הדין).

נוסיף, כי עונשו של המערער נגזר לאחר שניתנה לו הזדמנות להיקלט במסגרת חוץ ביתית, אך הוא בחר שלא לעשות כן. בית משפט קמא עוד ציין בגזר דינו, כי המערער "אינו מתפקד כלל כפי שמצופה מגילו ומאז חזר לביתו מאז שעזב את נווה חורש אין כל תפקוד".

תמצית טענות הצדדים והדין שהתקיים לפנינו

הערעור שלפנינו מופנה כנגד חומרת העונש ונסמך על מספר אדנים, ביניהם גילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירות, כאשר שניים מתוך ארבעת האישומים נעברו כאשר המערער היה בן פחות מ-14 שנים. לשיטת בא כוח המערער שגה בית המשפט קמא עת גזר מאסר בפועל על קטין אשר טרם מלאו לו 14 שנים בעת ביצוע חלק מהעבירות. עוד הוסיף בא כוח המערער כי עסקינן בעבירות רכוש במדרג הנמוך, מבלי שמעשי המערער לוו במרכיבי אלימות, ועל כן היה מקום להסתפק ברף ענישה נמוך מזה שהושת. כמו כן נטען, כי נסיבותיו האישיות של המערער לא קיבלו ביטוי הולם בתסקיר ובגזר הדין וכי לא ניתן משקל ראוי להודאתו ולחיסכון בזמן שיפוטי יקר. לביסוס טענותיו הפנה ל"דו"ח הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים" (ועדת דורנר). לסיכום טענותיו עתר המערער, באמצעות בא כוחו, לביטול רכיב המאסר בפועל, ולחילופין עתר להמיר את רכיב המאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות מאחר ולשיטתו מסר ההרתעה יכול ויועבר גם שלא באמצעות מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח. בדיון שהתקיים לפנינו ביום 14.10.24 התייצב לבקשתנו גם קצין המבחן לנוער, וכן שוחחנו עם המערער עצמו ושמענו את דבריו. המערער התחייב לשתף פעולה עם שירות המבחן לנוער ועם יתר הגורמים הרלוונטיים, לצורך בניית תכנית שיקומית. המערער שיתף כי הוא אינו מעוניין להישלח לכלא תוך שהביע רצון להתגייס לשירות צבאי בעתיד. קצין המבחן לנוער חזר על המלצתו הראשונית שהוגשה לבית משפט קמא לשלב את המערער במסגרת חוץ ביתית של חסות הנוער, והמשיבה, מבלי להביע עמדה סופית, תמכה בבקשת הדחייה לצורך גיוסו של המערער להליך טיפולי. משכך, הורינו על דחיית הדין לצורך הגשת תסקיר עוקב ובחינת מידת התחייבותו של המערער להמלצות שירות המבחן.

ביום 28.10.24 הונח לפנינו תסקיר מעקב ממנו למדנו כי המערער נעצר ביום 24.10.24 בחשד למעורבות בעבירת סמים, וגם בדיון היום נמסר כי לפני מספר ימים הוא נחשד בעבירת סמים נוספת - נתונים המתיישבים עם היעדר שיתוף פעולה עם שירות המבחן לנוער. בנוסף, דיווח קצין המבחן לנוער כי עוד קודם לכן ובהמשך לדיון שהתקיים בפנינו, המערער והוריו לא התייצבו לפגישה שנקבעה עמם במטרה לקדם את ההליך הטיפולי. משכך, נמנע קצין המבחן ממתן המלצה טיפולית כל עוד המערער אינו מגלה מוטיבציה ורצון לשנוי וקבלת עזרה וגם היום אישר הסניגור שהקטין אינו מעוניין בהליך שיקום. דיון והחלטה

לעולם קטינות אינה מהווה חסינות מפני הרשעה וענישה ממשית. לצד זאת, יש להעניק משקל גם לגילו של הקטין בעת ביצוע המיוחס לו ובעת גזירת הדין, בהתאם לעקרון הקבוע בסעיף 1א לחוק הנוער (שפיטה ענישה ודרכי טיפול התשל"א 1971 (להלן: חוק הנוער) ולפיו: "מימוש זכויות של קטין, הפעלת סמכות ונקיטת הליכים כלפיו יעשו תוך שמירה על כבודו של הקטין ומתן משקל ראוי לשיקולים של שיקומו, הטיפול בו שילובו בחברה ותקנת השבים וכן בהתחשב בגילו במידת בגרותו".

בעניינו, המערער ביצע את העבירות המיוחסות לו בגיל צעיר, כאשר שתי עבירות בוצעו בעת שהיה כבן 13 ושתי עבירות בהיותו כבן 14. כיום המערער כבן 15 ועל כן הוראת סעיף 25 (ד) לחוק הנוער אינה חלה בעניינו ("קטין שבשעת גזירת דינו טרם מלאו לו 14 שנה לא יוטל עליו מאסר"). משכך ועת מלאו למערער 15 שנים רשאי היה בית משפט קמא לגזור את דינו, בין היתר, למאסר בפועל כפי שראה לנכון בשל ריבוי עבירות והעדר שיתוף פעולה עם ההליך הטיפולי שהוצע על ידי שירות המבחן, לצד גורמי סיכון לא מעטים. עם זאת, שקילת כלל נתוני ההליך וכן טיעוני הצדדים הביאה אותנו למסקנה כי הגם שאין להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא באשר לאורך תקופת המאסר, יש לעשות כן בנוגע למקום בו ירצה המערער את עונשו.

נפנה בהקשר לעיל לסמכותנו על פי סעיף 25 (א)(1) לחוק הנוער, ולפיה: "קטין שהורשע רשאי בית המשפט לנוער במקום להטיל עליו מאסר לצוות על החזקתו במעון נעול לתקופה שיקבע ובלבד שלא תעלה על תקופת המאסר המרבית הקבועה לעבירה שבה הורשע הקטין". מדובר אם כן בכלי שהמחוקק נתן בידי בית המשפט לנוער להורות כי הנאשם הקטין יוחזק במעון נעול חלף מאסר מאחורי סורג ובריח. מדובר בכלי ענישתי (ודי אם נפנה לכותרת סעיף 25 - "דרכי ענישה"), בעל מאפיינים נוקשים ושאנים וולונטריים (מעון נעול), שהוא בעל יכולות טיפוליות-שיקומיות. נוסף על כך, אין מדובר בבית סוהר, על כל ההשלכות שעלולות להיגזר מכך.

בהקשר למערער שלפנינו, המלצת שירות המבחן לנוער לאורך ההליך בבית משפט קמא ובמסגרת הליך הערעור, הייתה ועודנה לגיוסו להליך טיפולי מציב גבול במסגרת חוץ ביתית של חסות הנוער. פרט לשהות קצרה במעון האבחוני "נווה חורש", לא השלים המערער את הליכי האבחון במסגרות החסות אשר נועדו לסייע ולדייק את ההשמה בטווח הארוך. כדברי קצין המבחן לנוער: "אני בא עם המון רצון ואני יודע שמגיע לו הרבה יותר ממה שהחיים נתנו לו עד עכשיו" (עמוד 2 לפרוטוקול). המערער, לעומת זאת, לא הראה כל מחויבות להליך הטיפולי גם לאחר שמיעת הערותיו של ההרכב במעמד הדיון, ודחה כל הצעה לחידוש הקשר עם קצין המבחן. משכך, דומה כי אין להסתמך עוד על רצונו של המערער, ועולה בבירור שהוא נעדר הבנה או כוחות לצורך שלו בהליך טיפולי. עוד עולה מכלל החומר שהוצג לנו, שגם התא המשפחתי אינו בעל השפעה בנדון. הסתבכויותיו האחרונות של המערער (והגם שהן לכאוריות בלבד) רק מדגישה ומחדדת כי ללא התערבות חיצונית ברת מימוש ובעלת יכולת אכיפה, לא מן הנמנע כי המערער ימשיך במסלול של התדרדרות. נפנה בהקשר זה לדברים שצוינו בת.פ. (מחוזי מרכז) 26904-03-10 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 32 (24.10.2011), שם צוין כי: "יתרונו של המעון הנעול בכך שהוא מותיר תקווה משאיר לקטין צוהר לעתיד טוב יותר בקרב הקהילה. יחד עם זאת המעון הנעול מרחיק את הקטין מהחברה, מכניס אותו למסגרת נוקשה עם כללים מחייבים בדומה למאסר".

באשר לעתירת הסניגור לריצוי עונש המאסר בדרך של עבודות שירות, גם אנו סבורים במכלול הנסיבות, כמו שירות המבחן, כי המערער אינו מתאים לריצוי מאסר בדרך זו בנקודת זמן זו של חייו.

סוף דבר, הגענו לכלל מסקנה נוכח כלל נתוני העניין - מחד גיסא, העדר שיתוף הפעולה והעדר תובנה של המערער למצבו, נוכח מעשיו, וכן הנתונים שעלו בתסקירי שירות המבחן לנוער והמלצותיו; ומאידך גיסא, גילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירות, הודאתו בהזדמנות הראשונה, העדר הרשעה קודמת בפליליים, ובעיקר מתוך תקווה לשיקומו, שיש מקום להתערבות בגזר הדין כאמור לעיל באופן שתקופת המאסר בפועל תרוצה במעון נעול. יתר רכיבי הענישה יישארו לא שינוי.

הבהרנו למערער בשפה פשוטה ומובנת וכמצוות ס' 25(א)(3) לחוק נוער, כי במידה ולא יעמוד בכללי המעון הנעול יכול וירצה את יתרת מאסרו מאחורי סורג ובריח. נפנה בהקשר לעיל לדברים שצוינו בע"פ 5593/21 פלוני נגד מדינת ישראל פסקה 14 (21.10.2021): "ריצוי מאסרו של המערער במעון הנעול חלף המאסר בפועל איננו בגדר "מתנת חנים" הניתנת למערער אלא מותנית בהירתמותו הממשית להליך השיקומי. אם יהיו הנער להפר את התוכנית הטיפולית שתתווה לו לרבות סירוב מתמשך מצדו להשתתף בטיפולים השונים שהמעון מעניק, אזי תעמוד האפשרות להעבירו להמשך רצוי מאסרו מאחורי סורג ובריח כפי שהושת עליו בתחילה".

המערער יתייצב לריצוי עונשו ביום 13.11.24 עד השעה 10:00 במעון נעול אשר ייקבע על ידי ממונה ההשמה בחסות הנוער. פרטי המעון יועברו על ידי קצין המבחן לנוער, למערער, להוריו, לבא כח המערער, לבא כח המשיבה וכן לביהמ"ש וזאת עד ליום 11.11.24.

ניתן והודע היום ו' חשוון תשפ"ה, 07/11/2024 במעמד הנוכחים.

י. ליפשיץ, שופט

[אב"ד]

ג. קרזבום, שופט

א. אימבר, שופטת